herpy

GEKKOER

Namib web-footed gecko

Pachydactylus rangei

En næsten gennemsigtig, laksefarvet ørkengekko med kæmpestore øjne og svømmehud mellem tæerne, som den bruger som skovl i Namibørkenens løse klitsand. Den er nataktiv og graver sig ned om dagen. Den skal have dybt sand, tør luft og kølige nætter og er en art for den erfarne holder.

Familie: Gekkonidae Tidligere navn: *Palmatogecko rangei; Syndactylosaura schultzei* Udgivet 15. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**11-14 cm** total længde inkl. hale
Vægt	**5-10 g**
Levetid	**5-8 år**
Aktiv	**Nat**
Levevis	**Jordboende og gravende**
Biotop	**Ørken**
Sværhedsgrad	**Erfaren**

PASNING

Min. terrarie	**60 × 40 × 30 cm** L × B × H til 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**24-28 °C**
Hotspot	**32-35 °C**
Temperatur, nat	**18-22 °C**
Luftfugtighed	**30-50 %**
UVB	**Valgfri** Ferguson-zone 1
Kost	**Insekter**
Holdes	**Enkeltvis, parvis eller 1 han med flere hunner**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kønsmoden	**9-12 mdr.**
Kuldstørrelse	**1-2 æg**
Inkubation	**56-75 dage** ved 30 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Ikke omfattet**
EU-bilag	**Ikke omfattet**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten er hverken opført i CITES eller i EU's forordning om handel med vilde dyr (338/97), så der kræves ingen CITES- eller EU-tilladelser ved køb og salg. Ellers gælder dyrevelfærdslovens almindelige krav. Vildfangne dyr fra Namibia, Angola eller Sydafrika kan være omfattet af nationale regler for indsamling og eksport, så køb dyr, der dokumenteret er opdrættet i fangenskab.

Om arten

Pachydactylus rangei er en lille, slank gekko med bleg, næsten gennemsigtig hud i en laksefarvet tone. Nogle dyr har lysebrune striber eller et fint netmønster, andre er næsten uden tegning. Hovedet er tydeligt afsat fra kroppen, og de store, mørke øjne har lodret pupil. Benene er tynde, men fødderne er brede, og tæerne er forbundet af hud helt ud til spidserne. Svømmehuden har intet med vand at gøre: Den fungerer som en skovl. Gekkoen spreder tæerne, så foden danner en flade, og for- og bagben arbejder sammen, når den graver sig ned og kaster sandet bagud.

Arten blev beskrevet i 1908 af den svenske zoolog Lars Gabriel Andersson som *Palmatogecko rangei*. Artsnavnet hædrer samleren Paul Range, som fandt typeeksemplaret ved Lüderitz. I 2005 blev den flyttet til slægten *Pachydactylus*, hvor den sammen med *Pachydactylus vanzyli* udgør den såkaldte Palmatogecko-gruppe, og den kendes stadig under det gamle slægtsnavn *Palmatogecko*. *Syndactylosaura schultzei* er et yngre synonym. Der findes ikke noget etableret dansk navn.

Den er en af de mindre gekkoer, omkring 11-14 cm inklusive hale. Hunnerne er større og tungere end hannerne og kan veje op mod 10 g, mens hannerne vejer 5-6 g. I naturen er der lige mange voksne hanner og hunner. Gekkoen har også en stemme med et bredt register fra pip og klik til kvækkende og gøende lyde, som den bruger, når den forstyrres eller søger en mage.

Levetiden er dårligt kendt. I naturen bliver dyrene sjældent mere end omkring fem år gamle, mens det ikke er usædvanligt, at de bliver ældre i fangenskab. Den højeste alder er ikke kendt, så 5-8 år er et forsigtigt skøn.

Gekkoen er skrøbelig og har tynd hud, så den egner sig bedre til at blive set på end til at blive håndteret. Til gengæld er den fascinerende at holde, når den får det, den er bygget til: dybt, løst sand, varme pletter, kølige gemmesteder og mørke nætter med lidt fugt i luften.

Udbredelse og levested

Arten lever langs Afrikas sydvestlige kyst i Namibørkenen og de tilgrænsende sandområder. Udbredelsen strækker sig fra Moçâmedes (i dag Namibe) i det sydlige Angola til Daberas i Richtersveld i det nordvestlige Sydafrika. Hovedparten af bestanden lever sandsynligvis i Namibias brede kystørken mellem floderne Koichab og Kuiseb. Typelokaliteten er Lüderitz.

Gekkoen holder sig mest nær kysten, men er fundet op til omkring 130 km inde i landet og op til ca. 300 meters højde.

> **Oprindelig udbredelse:** Namibia, Angola og Sydafrika.

LEVESTED

Gekkoen er specialist i løst, vindblæst sand: klitter og deres læsider, sandsletter og kanter med sparsom, forblæst vegetation og sten. Ungdyrene sidder ofte på klitternes stejle læsider, hannerne sjældnere. Bestanden kan nå omkring 19 dyr pr. hektar, og nogle voksne har hjemmeområder på over 4 ha, så gekkoen kommer vidt omkring om natten.

Miljøet er ekstremt. Ved jordoverfladen svinger temperaturen i løbet af året fra omkring 1 °C til knap 43 °C, mens den nede i sandet kun skifter mellem ca. 21 og 32 °C. Der falder omkring 60 mm nedbør om året, og mindre end halvdelen er regn, resten er tåge. Koldt havvand og en varm kyst giver tæt tåge om natten. Gekkoen tilbringer dagen i en selvgravet gang, der kan være op til en meter dyb, og kommer først frem efter solnedgang. Vand får den især fra tågens kondens på planter og sandkorn, og den kan også optage fugt gennem huden. Det mønster af tørre dage og fugtige nætter er det, man skal efterligne i terrariet.

Pasning

TERRARIET

Brug et langt, lavt terrarie, for det er bundarealet, der tæller. Et par bør have mindst 60 × 40 × 30 cm (længde × bredde × højde), og større er bedre. Plastkasser ned til 40 × 30 cm kan også bruges, men det større mål giver plads til en ordentlig temperaturgradient og passer bedre til en art, der i naturen bevæger sig vidt omkring.

Bunden er hele indretningen. Brug fint, rundkornet natursand eller strandsand helt uden ler, så det hverken klumper eller bliver hårdt, når det tørrer efter sprøjtning. Knust industrisand og kalksand skal undgås. Et lag på 3-5 cm sand kan bruges, men et dybere lag på 8-10 cm giver dyret mulighed for at grave en rigtig gang og trække sig væk fra varmen. Læg flade stykker kork eller træ eller en omvendt lerunderskål ud som skjul. Tunge sten skal stå direkte på terrariets bund, så de ikke kan skride ned over et gravende dyr.

Gekkoen kan slet ikke klatre, så terrariet kan stå helt uden låg for at få den bedste ventilation. Et netlåg holder dog andre dyr og løse insekter ude og skader ikke. Ventilationen er afgørende, fordi sandets overflade skal tørre op i løbet af dagen.

Læs mere: Varme og temperatur

TEMPERATUR

Giv en temperaturgradient, så dyret selv kan vælge. Om dagen skal baggrunden være 24-28 °C, og omkring en tredjedel af bundarealet varmes op til 32-35 °C. Resten af terrariet bør ikke komme under ca. 24 °C om dagen. Om natten skal temperaturen falde til 18-22 °C. Den store forskel på dag og nat er naturlig for arten. Mål også temperaturen nede i sandet, for det er dér, gekkoen ligger om dagen.

Der kan varmes med varmekabel eller varmemåtte under en del af bunden. Det fungerer, så længe varmen kun sidder under en tredjedel af arealet og styres af en termostat, så der altid er køligt sand at grave sig ned i. Husk, at sandet over en bundvarmer bliver varmere, jo dybere dyret graver. En svag varmelampe over den ene ende er et godt alternativ, fordi den varmer ovenfra, så gekkoen kan køle af ved at grave sig længere ned.

Til avl holdes en vinterpause på omkring to måneder ved 18-21 °C, se afsnittet om parring.

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Arten lever i ørken, men er afhængig af nattens tåge og dug. Hold luften forholdsvis tør og godt ventileret, omkring 30-50 % relativ luftfugtighed. Intervallet er et skøn ud fra levevisen.

Sprøjt let en gang om dagen, om aftenen, på bagvæggen og på sandet i en del af bunden, gerne under skjulene, så dyret kan drikke dråber. Sandet skal kun blive fugtigt i overfladen og være tørt igen næste dag, ellers bliver det koldt og muggent. Gør aldrig hele bunden våd.

En lav skål med frisk vand skader ikke, selv om mange ørkengekkoer aldrig ser ud til at bruge den. Et hygrometer viser, om luften holder sig tør.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

LYS OG UVB

Arten er udpræget nataktiv og ligger nedgravet om dagen, så UVB er ikke afgørende, når insekterne pudres med kalk og D3-vitamin. Arten kan holdes uden særlig belysning. Vil du give UVB, så brug et svagt rør over en del af terrariet (Ferguson-zone 1, UV-indeks omkring 0,5-1 på det mest belyste sted), og lad resten, især sandet, ligge i skygge. Det er en forsigtighedsregel.

Hav lyset tændt 12 timer i døgnet, og hold natten helt mørk. Undgå farvet natlys, som kan forstyrre et dyr med så store øjne.

Læs mere: Lys og UVB Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

FODER

Gekkoen er insektæder og tager i naturen termitter, myrer, biller, græshopper og edderkopper. Den er grådig, men ikke nogen dygtig jæger, så byttet skal være let at fange. Fårekyllinger i passende størrelse er det bedste grundfoder, suppleret med små dubia-kakerlakker og melorme. Insekterne skal være mindre end afstanden mellem dyrets øjne.

Voksne fodres hver anden til tredje dag efter appetit. Giv et varieret udvalg, fodr insekterne godt i forvejen, og pudr dem let med kalk. Giv kalk med D3 jævnligt, især hvis der ikke er UVB. Tag levende rester ud bagefter, for de stresser dyrene.

Unger skal have de allermindste insekter: nyklækkede fårekyllinger og især firebrats (*Thermobia domestica*), som er særdeles velegnede. Giv så meget, at alle får noget, men ikke så meget, at kassen myldrer med foderdyr, der stresser ungerne.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Gekkoen er nervøs, hurtig og skrøbelig, og huden er tynd. Den er et dyr at se på. Håndtér den kun, når den skal flyttes, og lad den hellere gå ind i en lille beholder end at gribe den. Tag aldrig fat i halen.

Det sociale liv er uforudsigeligt. Grupper med 3 hanner og 3-5 hunner kan gå sammen uden aggression, men hanner kan også slås. Det sikre valg er at holde dyrene enkeltvis, i par eller som en han med to-tre hunner i et rummeligt terrarie og at holde godt øje. Del dem, hvis du ser jagt, bid, vægttab eller dyr, der holder sig væk fra foderet. Vent med at prøve flere hanner sammen, til du kender arten godt.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannerne har en række på 7-11 forstørrede, tornede skæl i siden af halen. Hunnerne har dem også, men de er meget mindre og utydelige. Med lidt erfaring kan dyrene kønsbestemmes fra omkring tre måneders alderen, og som voksne er hunnerne desuden større og tungere.

Kønsmodenheden nås normalt ved omkring ni måneder, men hunner kan lægge ubefrugtede æg allerede som seks måneder gamle. Hold derfor kønnene adskilt, til dyrene er et år, og sæt først en hun i avl, når hun er udvokset og i god foderstand. Et ungt, let dyr, der producerer æg, risikerer at blive tappet for kalk.

PARRING

I naturen yngler arten i april og maj. Hannen bider hunnen i nakken, holder hende fast og fører sin hale ind under hendes.

I fangenskab sættes avlen i gang med en kunstig vinterhvile på omkring to måneder ved 18-21 °C. Dyrene bliver sløve og spiser kun lidt, og kønnene behøver ikke at gå hver for sig imens. Når temperaturen igen sættes op til det normale, begynder parringerne, og få uger senere kan æggene ses gennem hunnens gennemsigtige hud.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

ÆGLÆGNING OG KULD

Hunnen lægger som regel to æg ad gangen, mens unge hunner, der lægger for første gang, kan nøjes med ét. Æggene har hård kalkskal, måler ca. 8-11 × 7-9 mm og kan sidde sammen eller ligge hver for sig. Hunnen graver dem ned i sandet og dækker dem omhyggeligt til. Fordi æggene kan ses gennem huden, kan du følge med i, hvornår hun bærer æg, og hvornår hun har lagt dem. Antallet af kuld pr. sæson er ikke kendt.

Æggene er ekstremt skrøbelige og går let i stykker. Grav dem forsigtigt frem med fingrene eller en blød pensel, og drej dem så lidt som muligt. Giv hunnen kalk og rigeligt med insekter i hele sæsonen, og stop avlen, hvis hun taber sig.

INKUBATION

Æggene skal selv ligge tørt, men i fugtig luft. Brug en kasse i kassen: Æggene ligger på tørt sand i en lille boks, som står i en større boks med vådt substrat, så luften omkring dem bliver fugtig. Æggene må ikke ligge i vådt materiale, og der må ikke dryppe kondensvand på dem. I naturen ligger de dog nedgravet i fugtigt sand.

Inkubér ved omkring 30 °C. Ungerne klækker efter ca. otte uger til to og en halv måned, altså 56-75 dage. Det vides ikke, om temperaturen påvirker ungernes køn.

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne skifter hud lige efter klækningen og begynder at æde efter to til fire dage. Hold dem som de voksne, med fint sand, skjul, en varm zone, let sprøjtning hver dag og de mindste insekter. De kan sagtens opdrættes i grupper.

Når ungerne først er kommet i gang med at spise, vokser de hurtigt og giver sjældent problemer. Størrelse ved klækning og vækst er ikke kendt, så vej dem jævnligt, og del dem efter størrelse, hvis nogen sakker bagud. Adskil kønnene, inden de bliver kønsmodne.

Sundhed og typiske fejl

Rådene bygger på artens levevis og på erfaringer med andre ørkengekkoer. De typiske fejl er:

- Overophedning. I naturen undgår gekkoen varmen ved at grave sig ned, så varme overalt og intet køligt sand at søge ned i er den mest oplagte fejl.
- For meget fugt. Vådt sand giver mug, hudproblemer og luftvejsinfektioner. Overfladen skal tørre i løbet af dagen.
- Væskemangel. Tegnene er indsunkne øjne, sløvhed og dårlige hudskifter. Gør ikke hele terrariet fugtigt, men sørg for, at dyret kan drikke dråber hver aften.
- Fastsiddende hudrester på tæer og halespids. Giv lidt fugtigt sand under et skjul, og løsn resterne forsigtigt.
- Kalkmangel (knogleskørhed), især hos unge dyr og avlshunner. Tegnene er rysten, krumme lemmer og blød kæbe. Brug kalk og D3.
- Sand i tarmen. Brug fint, rent sand, og undgå groft materiale, som dyret kan sluge ved et uheld.
- Tabte haler. Halen vokser ud igen, men får aldrig sin oprindelige form.

Søg dyrlæge med erfaring i krybdyr, hvis dyret taber sig, ikke spiser i flere uger, trækker vejret med åben mund, ryster eller er slapt.

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.